

L'AMBIENT DE LA CIUTAT

"(...) No consideras la famosa Barcelona?
Mira ese mar que corona
de naves y de galeras;
repara en las fiestas bellas
que para ti se previenen;
mira esos muros que tienen
más luces que el cielo estrellas.
Mira con tan lindos talles
y hermosuras tan galanas
mil damas por las ventanas,
mil galanes por las calles."

Lope de Vega, 1562-1635
[1969] *Breve antología de elogios
poéticos a Barcelona.*
Ajuntament de Barcelona,
Barcelona, p. 31.

"Tendieron don Quijote y Sancho la vista por
todas partes: vieron el mar, hasta entonces
dellos no visto; (...) vieron las galeras que
estaban en la playa [...]. Los soldados de las
galeras disparaban infinita artillería, a quien
respondían los que estaban en las murallas y
fuertes de la ciudad, y la artillería gruesa con
espantoso estruendo rompía los vientos, a
quien respondían los cañones de crujía de las
galeras. Sucedió, pues, que yendo por una
calle, alzó los ojos don Quijote, y vio escrito
sobre una puerta, con letras muy grandes: Aquí
se imprimen libros; de lo que se contentó
mucho, porque hasta entonces no había visto
mucho emprenta alguna, y deseaba saber cómo
fuese. Entró dentro, con todo su
acompañamiento, y vio tirar en una parte,
corregir en otra, componer en ésta, enmendar
en aquella, y, finalmente, toda aquella máquina
que en las emprentas grandes se muestra."

MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
Plaça del Rei, s/n
08002 Barcelona

Informació i reserves:
Tel.: 93 319 02 22
E-mail: reserves-mhcb@mail.bcn.es
Horari d'atenció:
de dilluns a divendres de 10 a 14 h
i dimarts i dijous de 16 a 18 h
www.museuhistoria.bcn.es

Com t'imagines l'ambient de la ciutat?

Detall de la desfilada festiva
organitzada pel gremi
d'argenters al Pla de Palau
© MHCB

CERVANTES M., *Don Quijote
de la Mancha*, 1a ed., 1615, 2n vol.,
Ed. Commemorativa del XXV
aniversari de Cercle de
Lectors, Barcelona, 1987.
Text fixat i comentat per Martín
de Riquer, p. 298-304.

Barcelona
en temps
dels Àustria

Barcelona en temps dels Àustria

Si haguessis d'escriure una novel·la històrica basada en l'època moderna. Quins fets destacaries?

Patí interior del Palau Dalmau
© Ramon Muro-MHCB

← Muralla de Mar a la plaça de Sant Sebastià.
Dibuix de Prats i Tomàs
© Arxiu Mas

LA CIUTAT I L'EMPERADOR CARLES V

“L'emperador Carles V, en la seva estada a Barcelona el 1529, recomanava activar les obres que s'havien iniciat dos anys abans. Les intencions de la Corona eren crear unes defenses adequades atesa l'amenaça turca i el perill de la pirateria [...]. El monarca es queixa de les pretensions dels consellers barcelonins de rebaixar l'alçada de la muralla. Per a la ciutat era tan important obtenir una bona defensa per la banda de la costa com crear un espai obert al mar, amb un passeig plaent i una disposició de la muralla que permetés les vistes des de les cases i la contemplació d'una façana digna i representativa en el moment d'arribar en vaixell a Barcelona [...].”

GARCIA ESPUCHE, A.,
“La imatge global” a
Retrat de Barcelona, vol. I., CCCB,
Ajuntament de Barcelona,
Barcelona, 1995. p. 77-78.

→ Detall d'una part de la façana
marítima de la ciutat de
Barcelona d'A. Van der
Wyngaerde, 1563
© Biblioteca Nacional de Viena

Foto Barcelona actual
© Institut Cartogràfic

Per què creus que els consellers tenien capacitat per fer demandes al rei?

Què comporta per a la ciutat l'existència d'una nova muralla?

PRESTIGI I PODER

“A las tres de la tarde se hallaba Carlos en la puerta de San Antonio; y en el momento mismo se abrieron unos vistosos cielos que la cubrían y presentaban tres arcadas [...], la central la ocupaban seis ángeles que pulsaban diferentes instrumentos de cuerda. Uno de ellos le entregó las llaves de la ciudad. Entró en la ciudad siguiendo toda la calle Hospital, desde la Boqueria corrió la Rambla hasta las Atarazanas, y tomando el corredor de Framenors desembocó en la plaza de este nombre, cuyo aspecto era magnífico. Estaba colgada y entoldada hasta más allá de la mitad, de telas coloradas, amarillas y blancas. Se elevaba un gran catafalco real cubierto de paño colorado, debajo del cual y sobre una alfombra de terciopelo carmesí aparecía una magnífica silla dorada, con almohadones de terciopelo verde. Al llegar Carlos al pie de este catafalco se apeó entre los vítores de la muchedumbre, que llenaban el centro de la plaza y las ventanas de las casas contiguas, y colocado en medio de los *consellers* y *prohoms* ascendió a él y ocupó la

silla que se le tenía preparada. Allí Carlos, arrodillado sobre un almohadón, juró guardar y observar las constituciones, privilegios, usos, costumbres y demás libertades otorgadas a esta ciudad por sus predecesores. A continuación, montando en una mula, se dirigió a la catedral siguiendo la calle Ancha, doblando por los Cambios, pasando frente a Santa Maria del Mar, calle Montcada hasta la capilla de Marcús i por la Bòria hasta la Cort del Veguer. Apenas le vieron los presos comenzaron a implorar perdón a grandes voces y, con el objeto de dar mayor realce con su real clemencia al regocijo público, mandó que cuantos estaban detenidos sin instancia de parte, fuesen puestos inmediatamente en libertad. Siguió la comitiva hasta el palacio episcopal, pasando por la Diputación. De allí se dirigió a la catedral donde oró en la cripta de Santa Eulalia [...].”

Adaptat de BOFARULL SARTORIO, M., “Festejos y ceremonias públicas celebradas en Barcelona cuando la primera venida de su XVIII conde Don

Carlos I” a *Memorias de la Academia de Buenas Letras de Barcelona*, volum II, Imprenta Celestino Verdaguer, Barcelona, 1868, p. 261-267.

Què et diu de la mentalitat de la societat aquesta manifestació popular?

En quina mesura la podem veure en actes, celebracions i esdeveniments actuals?

La ciutat al s. XVI
© Ajuntament de Barcelona

EL GOVERN

“Las cosas del Principat no se han de medir ni indicar conforme las de otros regnes y provincias, ahont los reys y señors de aquellas són soberans señors, amb tanta plenitud que fan y desfan lleis ad libitum, y governen com volen a sos vasalls [...]. A Catalunya lo supremo poder y jurisdicció de la provincia no te sa majestat a soles, sinó sa majestat y los tres brassos y staments de la provincia, que tenen poder absolut y supremo de fer y desfer lleys y mudar la machina y govern de la provincia. Diputats del General de Catalunya 1622.”

Extret de: ALCOBERRÓ PERICAY, A. [et al.] [1989]. *Tierra de marca: historia de Catalunya*. Madrid: Alhambra, p. 84.

“Tenga VM por el negocio más importante de su Monarquía, el hacerse Rey de España; quiero decir, Señor, que no se contente VM en ser Rey de Portugal, de Aragón, de Valencia, Conde de Barcelona, sino que trabaje y piense con consejo mudado y secreto, por reducir estos reinos de que se compone España, al estilo y leyes de Castilla sin ninguna diferencia, que si VM lo alcanza, será el Príncipe más poderoso del mundo.”

Memorial secret del Comte-Duc d'Olivares al rei Felip IV [1624]. Citat a ELLIOT, J.H.; PEÑA, J.F., *Memoriales y cartas del Conde Duque de Olivares*, vol. I, doc. IV, Alhaguara, Madrid, 1978.

De quins diferents models polítics ens parlen els textos?

Per què la política pot ajudar a canviar les coses?

Escut de la Inquisició al carrer dels Comtes
© Ramon Muro-MHCB

El Saló del Tinell
© Pere Vivas-MHCB

LA SITUACIÓ DE LES DONES

“Estefania va néixer entre el 1501 i el 1508 a Barcelona en una família aristocràtica [...]. Se’ns presenta com una dona intel·ligent, dolça i de moral estricta, una bona mare, una correcta esposa i una filla exemplar. Pràcticament tot el que havia de saber una dona del segle XVI li ho podia ensenyar la seva mare: tasques de la llar, cura dels malalts, educació dels fills, economia domèstica, administració del patrimoni, tècniques artesanals diverses, com ara teixir, elaborar cosmètics, remeis i confitures, cuinar i conservar aliments, a més de formació religiosa i moral i d’una transmissió de costums pietosos i profans.”

VINYOLES, T., “El món d’una dama barcelonina de principi de segle XVI”. Text de suport a la sala per a l’exposició “Barcelona en temps dels Austries” de l’MHCB, 1996.

L’ESTRUCTURA FAMILIAR

“En morir el marit, la constitució *Hac Nostra* donava a la vídua el dret a l’any de plor, durant el qual havia de ser mantinguda i alimentada pels hereus. Un cop finalitzat aquest període, se li havien de tornar el dot i l’escreix, ja que en el cas contrari esdevenia tenutària, la qual cosa li donava dret a l’usdefruit i l’administració dels béns. També era aquest el cas si s’havia estipulat en els pactes matrimonials o havia estat nomenada en testament pel seu marit “senyora, majora, poderosa i usufructuària”. Si no era així, les vídues es veien exposades a convertir-se en criades de l’hereu, a tornar-se a casar o a viure en la pobresa.”

PÉREZ, I., “La condició de les dones” a *Historia, política, societat i cultura dels Països Catalans. La consolidació del món burgès, 1860-1900*, vol. 5, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 1995, p. 114-115.

Quin és el paper de la dona en l’estructura social i familiar?

Quina creus que era l’estructura social de la Barcelona moderna?

Parella de guants femenins © Col·lecció Rocamora-MTIB

Arca de nuvi © MHCB

→ Portada del llibre de les obres de Joan Boscan © AHCB

LA CASA

“Mentre que en el món altmedieval no es detectava una organització de l’espai domèstic més enllà de l’habitació privada i de les cambres lligades al tarannà de la vida quotidiana, com per exemple la cuina, a partir del segle XV es produí un lent, però progressiu, enriquiment en la utilització d’algunes de les estances de les llars [...], habitacions noves (biblioteca, la necessària (comuna), cambres per rebre les persones alienes a la casa com ara els menjadors, les sales d’esbarjo (l’estrado) etc). Paral·lelament, la recerca d’una comoditat cada cop més gran en la manera de viure a l’interior de les cases comportà un increment de mobiliari, que es va fer més nombrós i variat. Una de les cambres que més va incrementar el seu pes específic a l’interior de la casa fou el menjador [...]; aquesta estança assolí una enorme importància atesos els canvis en l’organització i valoració dels àpats. En aquest sentit, no es pot oblidar l’aparició dels nous productes alimentaris originaris d’Amèrica.”

Barcelona en temps dels Austries. La vida a la ciutat en el Renaixement i el Barroc, 1492-1714, MHCB, Barcelona, p. 87-88.

← Plat © MHCB

Parell de sabates masculines © Col·lecció Rocamora-MTIB

Copa © MADB

L’AMBIENT DE LA CIUTAT

“Barcelona ofereix un bon aspecte als ulls dels forasters. Les cases del centre urbà són fetes de pedra [...]. Contribueix a l’aire de grandesa que impacta molts forasters que visiten Barcelona la sensació d’amplitud que donen els edificis gòtics, les cases de dos o tres pisos, els carrers empedrats i amb cunetes de desguàs que priven que s’enfanguin, i especialment el gran nombre de jardins que li donen un aire molt especial, sembla una ciutat alegre i neta. Però a la Ribera i al Raval hi ha moltes cases de tàpia i a la franja de mar les barraques dels pescadors, que les autoritats fan enderrocar l’any 1566, eren fetes de joncs...”

VINYOLES, T. (1997). “La ciutat: la muralla, els carrers, la Rambla, la Ribera”, Conferències MHCB.

Què significa comoditat per a una persona de classe alta de l’època?

Què és comoditat per a tu?